

Keräilyvietti vei ympäristörikokseen

Ympäristörikos ja valvonta Case ympäristöviranomaisen näkökulmasta

Lammin päivät
1-2.10.2014

KESKI-SAVON YMPÄRISTÖTOIMI

hu oli
nkylän
eräty-
rännyt
lisasu-
tukee
sikaan
kyliltä
taaraa

Umpolus...
jao
mi:
set
eur
tuo
riik
sen:
korvaamaan todistelakustannuk-
sia reilulla 250 eurolla. Syyttäjä
oli arvioinut taloudellisen hyödyn
22581 euroksi.

Tuomio ympäristön tutkimisesta tuli, kun mies oli jemmantanut noin hehtaarin suuruiselle tontilleen melkein neljän vuoden ajan hyödyntämiskelvottomia rakennusjätteitä. Jätteitä oli varastoituna myös naapurin puolella Tilusten vastarannalla oli majemallisesti arvoikkaita alueita ja liito-oravan pesimäalue.

Miehen tontilta löytyi muun muassa 35 jättesäiliötä, 14000 lit-

...määrä on-
gelma-
tettuja
kestopuuta
loistepuuki
Syyttäjän
teiden vastarannalla- ja keräystoi-
minta sekä varastointi oli ollut
ammattimaisesti...

on suuri ja niitä oli varastoitu yli kolme vuotta hyödyntämättä.

Mies tunnusti keränneensä ja

... ja hän oli tehnyt sitä vain vapaa-
aikaan. Osa tavaroista oli loju-
ut tontilla yli kolme vuotta siksi,
ti suunnitellut rakennusaiheet
ivat viivästyneet...
uun muassa
ikkunoista löy-
keri-ikkunoita

... kevään 2014 aik-
luksiaan esittäin
muassa kuljettane
teutaromua ja sate...

nsiatetta. Mies
myös naapuri
tt jätteet.
tosta määrite
edellä maini
ten myös mie
uksen siitä, että hän jatk
tyhjästä ympäristö-
ranomaisen edellyttämä
la. Samoin se huomioi
kiinteistö joilla jätteitä or

Esityksen sisältö

- Keskityn enemmän rikosasian etenemiseen
- Mitä tehtiin asian selvittämiseksi ja miten
- Mitä havaintoja / tuntemuksia rikosasian käsittelystä ympäristöviranomaisen silmin
- Pohdintaa, mikä auttoi asian käsittelyssä ja olisiko kannattanut toimia toisin?

Asian esilletulo

- Ilmoitus luvattomasta kaatopaikasta 11/2011
- Ensimmäinen tarkastus alueelle 12/2011

Kohteelle lähestyminen...

Sama työmaakoppi →

Tien pituus noin 250m

2011/12/28

Konttorilla selvitettyä:

- 2,5 ha alue (2 rantatonttia)
- Tavaraa myös tonteille johtavan tien varressa 250 m:n matkalla

- Tontin omistajan selvitys, nimi oli tuttu muista yhteyksistä, kotikaupungin tontti täynnä tavaraa, "työssäkäyvä kunnan kansalainen"
- Tonteille haettu rakennusluvat 2009 (2 lomarakennusta + saunat ja varastot) -> puut kaadettu ja maata muokattu, muttei merkkejä rakentamisesta
- Henkilö itse oli omasta mielestään kierrättäjä ja "vihreä" sekä kaikki tavara tulisivat käyttöön rakentamisprojekteissa, jotka ovat "mittavia".

-> Päätettiin tehdä **tutkintapyyntö 1 / 2012**

- Materiaalin suuri määrä ->viittaa vuosien toimintaan
- Hallitsematon varastointi ja kunto -> aiheuttaa vaaraa ympäristölle ja terveydelle sekä huomattavaa epäsiisteyttä.
- Tavaralan laatu -> onko kyse ammattimaisesta purku-urakoinnista, jätteiden hyödyntämistoiminnasta vai mistä?

..Kului yli 1 vuosi..

- Poliisin lausunto/ tarkastuspyyntö **2/ 2013**
 - Pyydettiin uutta tarkastusta alueelle ja selvittämään, mikä materiaalista on jätettä ja mikä ei..

-> Kiinteistölle suoritettiin uusi tarkastus **5/2013:**

Kaiken alueella olleen materiaalin

1. määrän laskeminen
2. kokoluokan mittaaminen
3. taulukointi ja luokittelu jätteeksi tai hyötykäyttökelpoiseksi rakennushankkeessa mahdollisimman kattavasti

Tuloksena:

- Kuvia 319 kpl
 - Videoleikkeitä
 - Muistiinpanot ja excel-tilukointi
 - **Kolmelta hengeltä vei maastossa kokonaisen työpäivän.** Käytännössä hyvin hankalaa koska materiaalit osin hautautuneet ja sikin sokin maastossa ja osin peiteltyinä.
 - Asianosainen oli myös paikalla osan aikaa
- Lisäksi otettiin huomioon taustatiedot; rakennuslupa kuvat, kaava-asiakirjat, mahdolliset luontoarvot, purkuilmoitukset yms.

-> Oma näkökanta vahvistui, meidän mielestä lakia on rikottu

- Roskaaminen sekä keräys- ja kuljetustoiminta (JL)
- Ympäristöluvanvarainen toiminta (YSL, YSA)
- Ympäristön hoito ja ulkovarastointi (MRL)

Materiaali jaoteltiin ”jätejakeiksi”

- Metallirosuihin:

25,5 m³ sekalaista metallirosua

840 m² profiilipeltiä

37 ikkuna-/seinäprofiilia

34 metalliovea

Hiihtohissin osia

- Puu- ja jättepuutavaroihin:

7 m³ kyllästettyä kestopuuta

Sekalaista puutavara 55 m³

Yli 1600 kuormalavaa

Rakennuslevyjä yms.

60 kyllästettyä sähköpylvästä

11 kattoristikkoa

- Rakennustavaraan / rakennusjätteisiin:

52 kaukolämpöputkea

25 m³ eristeitä (joista 8 m³ pilalla)

7,5 m³ viemäriputkia

noin **300 ikkunaa**

Viiroja, huopa- ja kumimattoja

- Sähkö- ja elektroniikkaromuihin:

76 loisteputkea

4 sähkökeskusta

7 jää- ja kylmäkaappia

1 m³ sähkökaapelia

7 sähkömoottoria

7 suurtalouskeittiön laitteita

• Sekalaiseen tavaraan

valomainoksia

7 öljysäiliötä

66 jätesäiliötä

Erilaisia kalusteita

Hiihtohissin osat

Puhelin- ja työmaakoppeja 8 kpl

Prosessi etenee...

- Tarkastuksen perusteella tehty lausunto liitteineen luovutettiin poliisille **6/2013**
- Alueen puhdistamiskehotus lähetettiin asianomaiselle **7/2013**.
 - Määrääjäksi rakennuslupien voimassaoloaika (4.9.2014).
- kului yli puoli vuotta: **2/2014** syyttäjä lähtee viemään asiaa eteenpäin
 - Syyttäjän tarkennuspyyntö jätteiden määristä / pois kuljetettavien kuormien määristä rikoshyödyn arvioimiseksi
 - **Lisäarvio syyttäjälle taulukoinnin ja kuvien pohjalta**
- Tässä välissä asianosainen oli ”herännyt” siivoamaan ja tyhjentämään tontteja
- Pohjois-Savon käräjäoikeuden istunto 5/2014
 - Kutsu todistajaksi, käräjäoikeus teki myös katselmuksen tonteille

Käräjäoikeuden istunto

- Syyttäjän vaatimukset:
 - Asianomainen on **tahallaan saattanut**, päästänyt ja jättänyt ympäristöön jätettä noin neljä vuotta **sekä käsitellyt ja hyödyntänyt ammattimaisesti jätteitä ilman ympäristölupaa**, siten että teko on ollut omiaan aiheuttamaan **ympäristön pilaantumista** ja ympäristön **haitallista muuttumista** ja **roskaantumista**
 - Asianomainen on kerännyt ja varastoinut omistamilleen ja naapurin omistamalle kiinteistölle huomattavan määrän **jätettä** sekä **rakennustyössä hyödyntämiskelvotonta, käytöstä poistettua rakennustarviketta n. 10 000m² alueelle.**
 - Vastaaja on tuomittava menettämään valtiolle rikoksen tuottama taloudellisena hyötynä vältettyjen **jätteenkäsittelymaksujen** määrä sekä **kuljetuskustannuksien** määrä eli yhteensä **22 581 euroa.**

Syytetyn / puolustuksen näkökanta

- Asianomainen on **kiistänyt tahallaan saattaneensa, päästäneensä tai jättäneensä ympäristöön jätettä**, eikä hän ole **käsitellyt tai hyödyntänyt ammattimaisesti jätettä ilman lupaa**.
- Asianomainen on **tunnustanut, keränneensä ja varastoineensa** käytöstä poistettuja rakennustarvikkeita, **mutta ei jätettä** tai hyödyntämiskelvotonta tavaraa
- Pieni osa tavaroista oli vaurioitunut käyttökelvottomiksi, kun asianomainen ei ole ennättänyt varastoida niitä sateelta
- Tavaroiden hankkiminen uusiokäyttöön on ollut **harrastus**
- Asianomainen vastustaa syyttäjän vaatimusta korvauksesta, sillä hän **ei** ole saanut toiminnastaan **taloudellista hyötyä**
- Asianomainen **ei ole aiheuttanut ympäristön pilaantumista**

Käräjäoikeuden harkinta

- Onko tonteille kerätyt ja varastoidut rakennustarvikkeet jätettä, jonka käsittelyyn ja hyödyntämiseen olisi tarvittu ympäristölupa?
- Onko teko ollut omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista ja ympäristön haitallista muuttumista ja roskaantumista?
- Onko syytetty toiminut tahallisesti?
- Mikä on hänen saamansa hyödyn määrä?

Käräjäoikeuden johtopäätökset

- Todistajien kertomuksilla, valokuvista ja muista selvityksistä ilmenevillä seikoilla **on näytetty**, että vastaajan varastoimat, **käytöstä poistetut rakennusmateriaalit, -tarvikkeet ja erilaiset koneet ovat olleet jätelain 19 ja 72 §:ssä tarkoitettua jätettä.**
- Vastaaja on aloittanut tavaroiden keräämisen kiinteistölle heti rakennusluvan saatuaan 2009 ja jatkanut sitä aina kevääseen 2013 asti. Hän on ollut tietoinen, että rakennusluvat ovat voimassa 5 vuotta ja siitä huolimatta rakennustöitä ei ole aloitettu kuin 2 saunan pohjatöiden osalta. Hänen on täytynyt ymmärtää toimintansa luvanvaraisuus ottaen huomioon useita vuosia kestänyt huomattavan laajamittainen ja suunnittelematon keräily ja toisaalta selvityksistä ilmenevä tarvikkeiden niin suuri määrä, ettei kaikki materiaali ole mahtunut hänen omalle kiinteistölle sekä myös hänen ympäristönsuojeluviranomaiselta jo vuoden 2012 alussa saamansa selvityspyynnön ja sen sisältö, siten **oikeus katsoo toiminnan olleen tahallista.**
- Tekoa on pidettävä luonteeltaan sellaisena, josta yleensä aiheutuu ympäristön pilaantumisen, haitallisen muuttumisen tai roskaantumisen vaaraa.
- Lainsäädännön perusteella on selvää, että ympäristöpilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava ympäristölupa ottaen huomioon todettu jätteenä pidettävien tavaroiden määrä, alkuperä ja säilytysaika.
- Valokuvien ja katselmuksessa tehtyjen havaintojen perusteella on selvää, että kiinteistöllä olevista **tavaroista on aiheutunut ympäristöpilaantumista eli ympäristön yleisen viihtyisyyden vähentymistä roskaantumisen, epäsiisteyden ja maiseman rumentumisen vuoksi.**
- Tavaroiden laatu ja määrä huomioon ottaen **kysymys ei ole ollut sellaisesta rakentamisesta ja rakennustarvikkeiden säilyttämisestä** rakennuspaikalla aiheutuvasta tilapäisestä haitasta, **johon rakennuslupa oikeuttaisi.**

Tuomiolauselma

- Tuomio ympäristön turmelemisesta:
 - Rikoslaki 48 luku 1 §
 - Jätelaki (1072/1993) 19 §
 - Jätelaki (646/2011) 72 §
 - Ympäristönsuojelulaki 3 § 1 mon, 28 mom. 4 kohta
 - Ympäristönsuojeluasetus 1§ 1 mom. 13 d ja 13 f kohta
- Rangaistus:
 - 80 päiväsakko = 2 720 €
 - Rikoksen tuoma taloudellinen hyöty korvattava valtiolle = 2 319 €
 - Todistelukustannukset korvattava valtiolle = 262 €

Tilanne nyt ja valvonnan jatko

- Seuraava tarkastus 31.10.
- Alue on jo siistiytynyt tosi paljon..

- Suurin osa rakennusluvista rauennut

Tapauksen selvittämistä helpottavia tekijöitä

- + Kyseessä yksityishenkilö, jonka omalla kiinteistöllä toiminta pääosin. Ei esim. kuolinpesä / konkurssiin mennyt firma
- + Yhteistyökykyinen ja osin haluinen. Saa kiinni, tulee paikalle, ei aggressiivinen
- + Rakennusluvut -> pystyy todentamaan, etteivät rakennusmateriaalit sovellu käytettäväksi ko. Rakennukseen
- + Yhteistyössä apuna oli teknisen osastopäällikkö (arkkitehti)
- + Taloudellisesti hyvä tilanne -> mahdollistaa siivoamisen

Ympäristörikos katsottuna tämän tapauksen valossa

- Asian käsittely etenee erittäin **hitaasti**
 - tutkintapyyntö tehty 12.1.2012
 - tapaus vireille P-S käräjäoikeuteen 5.3.2014
- **Näytön hankinta vaikeaa ja työlästä**
 - Poliisin lisäselvityspyynnöt
 - Kaiken tavaran luettelointi, dokumentointi sekä arviointi vei paljon aikaa
 - Mikä oli **poliisin rooli** tutkinnassa/näytön hankinnassa?
- **Tuomiot ympäristörikoksissa yleensä pieniä vs. työmäärä**
 - Ei välttämättä kannusta tutkintapyyntöön tekoon

Pohdintaa tapauksen tiimoilta

- Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa oleellista
 - Olisiko tapauksen valvonta kuulunut enemmänkin rakennusvalvonnalle?
 - ELY-keskuksen rooli?
- Olisiko ensin pitänyt edetä hallinnollisin keinoin siivouskehotusten ja tarvittaessa hallintopakon kautta?
- Saavutettiin rikosilmoituksella haluttu lopputulos?
- >tuomio tuli, mutta siivoaminen jatkuu...
- Onko ”keräilijä” oikeasti rikollinen vai ehkä kuitenkin hyväksikäytetty uhri? - Korjaako joku muu taho taloudellisen hyödyn?

Korvausvelvollisuuden/rangaistuksen perustelut

- Rikoksella saatu taloudellinen hyöty
 - Metalliriromun poisviennistä ei aiheudu kustannuksia, romufirmat hakevat veloituksetta. Osasta jätteiden poisviennistä aiheutuu vain matkakustannuksia (veloituksesta vastaanotettavat jätteet).
 - Tontilta jo poistettu n. 100 m³ seka- ja rakennusjätettä, jäljellä n. 300 m³. Kuljetus peräkärillä 7 m³ = (43 krt x matka x 0,43)
- Rangaistus
 - Vaikka teko on jatkunut pitkään vesistön ja luontoarvoiltaan arvokkaan ympäristön välittömässä läheisyydessä sijaitsee kiinteistö yksityistienpäässä eikä teosta ole väitettykään aiheutuneen kuin esteettiseksi luokiteltavaa vahinkoa ja siitä aiheutunut viihtyisyyden vähenemistä
 - Otettu huomioon lääkärinlausunto = sairaalloinen taipumus tavaroiden keräilyyn